

5. USA Borescopes. Pearpoint – P374 -Intrinsically Safe - 0.94" Pipe Camera - 200' Length URL: <https://usaborescopes.com/products/applications/pipe-inspections/p374-intrinsically-safe-color-video-inspection-system>.
6. Arrowhead Forensics. FSIS II. URL: <https://arrowheadforensics.com/fsis-2-full-spectrum-imaging-system.html>.
7. ForenteQ Limited / Mark Imaging, Photography and Comparison // Full Spectrum Imaging System FSIS. URL: <https://www.forenteq.com/proddetail.php?prod=FSIS>.
8. Матеріали вебінару ForenteQ Limited та NAFEU (Національна асоціація судових експертів України) на онлайн платформі Teams «FSIS-II Full spectrum Imaging system for visualising fingerprints on a wide range of substrates» 29 вересня 2022 року.
9. Guidi G., Beraldin J.-A., Ciofi S., Atzeni C. Fusion of range camera and photogrammetry: A systematic procedure for improving 3-D models metric accuracy. IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics. Part B: Cybernetic. 2003. Vol. 33. Iss. 4. P. 667–676.
10. Laserscanning Europe. Get KANGUR-Lift from Laserscanning Europe. URL: <https://www.laserscanning-europe.com/en/blog/get-kangur-lift-laserscanning-europe>.
11. SCCS, Scan & Go UPLIFT 500. URL: <https://www.sccssurvey.co.uk/scan-go-uplift-500.html>.

## ПРО БАЗОВИЙ ЗАКОН ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

*Поклад Василь Іванович*

*кандидат філософських наук, доцент кафедри  
соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного  
університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка  
ORCID: 0000-0003-2272-917X*

Інтернет-адреса публікації на сайті:

[http://www.lex-line.com.ua/?go=full\\_article&id=3445](http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3445)

З самого початку слід уточнити, що у представленому матеріалі мова йде не про закон як юридичний документ, створений людьми. Предметом авторських роздумів є відносно сталі і постійно відновлювані зв'язки між явищами реальності, що виражають об'єктивно існуючі причинно-наслідкові залежності. Тобто, йдеться про зміст поняття «закон» у його загальнонауковому розумінні. Такі закони люди не створюють, а відкривають в процесі наукових досліджень.

Головною функцією будь-якої науки є збір, аналіз і пояснення фактів, які утворюють досліджувану об'єктивну реальність. З'ясування і доведення певних закономірностей стає кращим результатом наукової діяльності. Ще у шкільні роки ми познайомились із законами Архімеда, Ньютона, Фарадея, Дарвіна, авторам яких вдалося зафіксувати стійкі зв'язки між явищами живої або неживої природи. Знання законів природи потім закладались у технології її перетворення в інтересах людства.

Закони суспільства, як і закони природи, мають об'єктивний характер, тобто, виникають і функціонують незалежно від волі і свідомості людей. Їх пізнання і використання надає можливість раціоналізації управління суспільними процесами.

Злочинність, як відносно поширене стійке соціальне явище, різновид девіантності, що визначається законодавцем у кримінальному законі [1, С. 197], сама по собі є соціальною закономірністю. Суспільства без злочинності не існує. Вона присутня не тільки у більшості суспільств того або іншого виду, а взагалі в усіх суспільствах усіх типів [2, С. 71].

Визнання злочинності соціальною закономірністю неминуче веде до пояснення її детермінованості соціальними явищами, що сприяють чи перешкоджають існуванню злочинності [3, С. 313]. Науково обґрунтоване знання про фактори, причини та умови злочинності мають бути покладені в основу заходів протидії криміналу.

Усі детермінанти злочинності можуть бути представлені у тривимірній системі координат: особистісно-психологічні, соціальні, правові. Протидія злочинам являє собою вплив як на ті або інші детермінанти злочинів (загальна профілактика), так і на їх наслідки (державно-правовий контроль).

Стан злочинності у кожному суспільстві визначається реакцією держави на ті або інші види девіантної поведінки. Ця реакція, у свою чергу, не довільна. Держава (влада) скрізь і завжди (більше або менше) вимушена враховувати суспільну думку при законотворчості. «*Ex senatusconsultis et plebiscitis crimina exercentur*» – проголошується у римському праві – «злочини виникають з сенатських та народних рішень». А у масовій свідомості переважають орієнтації на репресивні заходи протидії злочинності. При цьому такі настрої характерні для населення різних країн, незалежно від рівня їх соціально-економічного розвитку [див.: 4].

Чи сприяє посилення репресії зменшенню рівня злочинності? Чи застосування жорстких санкцій до злочинців (або до девіантів взагалі) призводить до ще гірших суспільних наслідків? Розглянемо низку історичних фактів, які містять відповіді на поставлені питання.

Період Середньовіччя. Порівняльне дослідження покарання за вбивства, проведене на матеріалах європейських країн (Англія, Нідерланди, Бельгія, Скандинавія, Німеччина, Швейцарія, Італія), показало, що, незважаючи на надмірну жорстокість покарань, рівень злочинності у XIII і XIV століттях був приблизно у 25 разів вищим за теперішній [5, С. 175].

Новий час. Виявляється, що навіть посилення моральних вимог до особистості здатне погіршити кримінальну ситуацію. Так, у Фінляндії у 1882 році було більше засуджених за вбивство дитини жінок (46), ніж чоловіків, засуджених за різні злочини проти життя (44). Це пояснювалось суворістю пуританської моралі, за якою народження позашлюбної дитини вважалось ганебною подією [6, С. 91].

Новітній час. Найвідоміша спроба зміцнення моральності суспільства за допомогою посилення кримінальної відповідальності – «сухий закон» у США (1920 р.). Можливо, вживання алкоголю дещо і зменшилось, але до небажаних наслідків цього заходу можна віднести поширення наркотизму і особливо розростання організованої злочинності до національних масштабів. Слід додати, що і сама інтеграція сицилійської мафії до американського суспільства була наслідком найжорстокішої боротьби уряду Муссоліні з італійською злочинністю. Мафіозі під жорстким пресингом були витиснуті за межі Італії і, опинившись у США, розгорнули свою злочинну діяльність у ще більших масштабах.

У часи горбачовської «перебудови» боротьба з пияцтвом та алкоголізмом призвела до аналогічних з американськими результатами: поширення незаконного обігу наркотиків та розростання організованої злочинності.

Дослідження, проведені у США, виявили, що суворість покарань, які застосовувались до восьмирічних дітей, корелювала з агресивністю їхньої поведінки у 28-30-річному віці [див.: 7, С. 14].

Таких прикладів ще можна навести багато. Всі вони дозволяють зробити загальний висновок про закономірний характер впливу посилення покарань на подальші характеристики ситуації: **чим жорсткіше ми впливаємо на суб'єкта злочинної (ширше – девіантної) поведінки, тим гіршими можуть бути мутації у цій поведінці.**

Саме таким має бути, на нашу думку, формулювання базового закону протидії злочинності, що має враховуватись як у правотворчості, так і при застосуванні норм права.

### Література:

1. Гишинский Я. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений» : монография / Я. И. Гишинский. 2-е изд., испр. и доп. – Санкт-Петербург : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. 520 с.
2. Дюркгейм Э. Метод социологии / Дюркгейм Э. Социология : ее предмет, метод, предназначение : пер. с фр.; сост., посл. и прим. А. Б. Гофмана. Москва : Канон. 1995. С. 2-136
3. Поклад В. Детермінізм соціальний. *Велика українська кримінологічна енциклопедія*. У 2 т. Харків : «Факт», 2021. Т. 1. С. 311-313.
4. Кури Г., Поклад В. Строгость уголовного наказания как предмет криминологического изучения. *Кримінальна юстиція в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку*: Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. Спеціальний випуск № 6. У трьох частинах. Частина 1. Луганськ, 2010. С. 53-63.
5. Кури Х., Ильченко О. Ужесточение наказания или применение альтернативных видов воздействия: что является более эффективным? *Преступность, девиантность и социальный контроль в эпоху постмодерна*: Материалы международной научно-практической конференции 2014 / Под ред. докт. юрид. наук, проф. Н. А. Исаева и кандидата юрид. наук, проф. А.В. Комарницкого. Санкт-Петербург : ИД «Алеф-Пресс», 2014. С. 173-190.
6. Лайне М. Криминология и социология отклоненного поведения / М. Лайне; пер. с фин. – Хельсинки: Центр обучения тюремных служащих, 1994. 173 с.
7. Пилипенко В., Волянська О. Підліткова агресія у контексті сучасної соціокультурної ситуації. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2004. № 4. С. 5-23.